خبر

آغاز فعالیت مراکز «مهر و گفت‌وگو»

احمد دلبری، مشاور عالی سازمان بهزیستی در امور سالمندان گفت: مراکز «مهر و گفت‌وگو»، تفاهم‌نامه خود را با آموزش‌وپرورش نهایی کرده و به‌زودی فعالیت خود را در سطح کشور آغاز خواهد کرد تا خدمات اجتماعی را به سالمندان و بازنشستگان ارائه دهیم./ ایسنا

عوامل تأخیر کار اتوبوس‌های برقی

مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران گفت: اگر موانع در دولت و دستگاه‌های نظارتی وجود نداشت، امروز تعداد بیشتری واگن مترو در تهران داشتیم. متأسفانه تأخیرهای اخیر باعث شد تا استفاده از حمل‌ونقل عمومی با تأخیر مواجه شود./ جام‌جم

تلاش برای کاهش تصادفات جاده‌ای

سیدسجاد رضوی، معاون درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گفت: وزارت بهداشت امسال با شعار «نه به تصادف» تلاش دارد تا با ایجاد هماهنگی بیشتر بین سازمان‌ها و ارگان‌های مرتبط، گام مؤثری در کاهش تصادفات جاده‌ای بردارد./ جام‌جم

«جام‌جم» عوامل موثر در بیماری‌های مشترک بین حیوان و انسان را بررسی می‌کند

تاوان شکستن مرز زندگی با حیوانات

تهمینه سبحانی‌شاد
گروه جامعه

بیش از ۶۰ درصد بیماری‌های عفونی که بشر امروزه با آنها دست و پنجه نرم می‌کند، ریشه در دنیای حیوانات دارد. البته این خبری بود که روز گذشته محمدرضا شیرزادی، رئیس اداره مدیریت بیماری‌های قابل انتقال به انسان و حیوان وزارت بهداشت آن را عنوان کرد و گفت: «بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان که به عنوان زئونوز (Zoonos) شناخته می‌شود، گروهی از بیماری‌های عفونی قابل انتقال بین حیوان و انسان است و براساس تحقیقات، حدود ۶۰ درصد از این بیماری‌ها منشأ حیوانی دارند.» زئونوزها این مهاجمان خاموش، نشان می‌دهند که در جهانی به هم پیوسته، سلامت انسان و حیوان بیش از آنچه که فکرش را می‌کنیم به هم گره خورده است. از هاری و ابولا گرفته تا تب دنگی که در این سال‌های اخیر شاهد شیوع بیش از حد آنها بوده‌ایم. چالشی که دیگر آینده سلامت جهانی را به خطر انداخته و ما را وادار می‌کند تا نگاه دوباره‌ای به رابطه‌مان با دنیای حیوانات بیندازیم.

هر از چندگاهی وزارت بهداشت درباره بیماری‌های مشترک بین حیوان و انسان هشدارهایی را می‌دهد؛ چندی پیش نیز نسبت به کالاآزار یا لیشمانیوز احشایی که از سگ‌ها به انسان منتقل می‌شود، هشدار داده بود. پل نامرئی زئونوزهایی که هرروزه در حال مستحکم‌تر شدن‌اند. همین چند سال پیش بود که همه‌گیری‌هایی مثل کووید ۱۹ به ما نشان داد که این بیماری‌های مشترک، دیگر فقط یک خطر احتمالی نیست بلکه واقعیتی هستند که حتی می‌توانند تمدن مدرن را چندین ماه به زانو درآورند. آمار تکان‌دهنده از این بیماری‌ها که از دنیای حیات وحش، سفری طولانی را طی کرده‌اند تا به میزبان خود یعنی انسان‌ها برسند اما حالا سؤال اینجاست که چرا این بیماری‌ها در این سال‌های اخیر روند افزایشی به خود گرفته است؟ آیا تغییرات سبک زندگی این روزهای ما و بالا رفتن آمار نگهداری از حیوانات خانگی بالارفتن آمار بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان را افزایش داده است؟

دست‌اندازی بشر به طبیعت

چندی پیش محمدرضا شیرزادی، رئیس اداره بیماری‌های وزارت بهداشت هشدار داد که مدفوع سگ‌ها نیز عامل انتقال بیماری‌های خطرناکی مانند کیست هیداتید است. بیماری‌هایی که با افزایش نگهداری از حیوانات خانگی رشد قابل تاملی داشته است. البته دکتر آمیتیس رمضانی، متخصص بیماری‌های عفونی و گرمسیری، دبیر انجمن متخصصین عفونی کشور و مدیر گروه تحقیقات بالینی انستیتو پاستور در گفت‌وگویش با جام جم معتقد است علت اصلی گسترش این بیماری‌ها تغییرات اقلیمی و جوی، بارندگی‌ها و مساله‌ای به نام جنگل‌زدایی است. وی ادامه می‌دهد: «انسان‌ها مدام وارد مناطق حیات وحش و زیستگاه‌های حیوانات شدند و همین امر منجر به از بین رفتن زیستگاه‌های بومی و گیاهی شده است. وقتی که انسان‌ها وارد همچین محدوده‌ای می‌شوند، در مواجهه بیشتر و نزدیک‌تر با حیوانات قرار می‌گیرند. اینها همگی حاکی از آن است که با به وجود آمدن اختلالات محیطی، یک فرصتی ایجاد کردیم تا بیماری‌ها به راحتی از حیوانات به انسان‌ها انتقال پیدا کنند.»

او همچنین عوامل موثر دیگری را همچون جابه‌جایی جمعیت‌ها، شهر به شهر رفتن‌ها و آمدن به حاشیه‌ها می‌داند و به ما توضیح می‌دهد: «در این بین مخصوصا ورود بیشتر افراد به حاشیه شهرها که تا پیش از این منطقه زیست انسان‌ها نبوده و به نوعی افراد به مناطق حیوانات نفوذ پیدا کرده‌اند که منجر به این می‌شود تا بیماری‌های عفونی راحت‌تر گسترش پیدا کنند.»

چالشی جدی در دنیای بین انسان و حیوان

در دنیای امروز، روابط پیچیده انسان‌ها و حیوانات باعث شده است که بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان به یکی از تهدیدات عمده برای سلامت عمومی تبدیل شوند. با این حال رمضانی بر این باور است که مهم‌ترین عامل در این بین، تغییرات اقلیمی است. البته او با اشاره به مهم‌ترین بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان همچون هاری، آنفلوآنزای پرندگان، تب دنگی، آبله میمونی، ابولا و... می‌گوید: «در حال حاضر از نظر عفونی با بیماری‌هایی همچون بازپدید و نوپدید مواجه هستیم. بازپدید؛ مانند بیماری‌هایی که قبلا بوده و درمان شده اما دوباره برگشته است. دسته دیگر هم عوامل عفونی نوپدید است؛ مانند کرونا که ناگهانی به وجود آمد.» بیماری‌هایی که هرساله باعث هزاران مرگ و ابتلا به بیماری‌های مختلف در سطح جهان می‌شود.

یک رویکرد سلامت اما یکپارچه

علیرضا رفیع‌پور، رئیس سازمان دامپزشکی کشور چند روز پیش اعلام کرد که بیش از ۷۵ درصد بیماری‌هایی که امروزه جامعه انسانی را تهدید می‌کند، از حیوانات به انسان منتقل می‌شود. بیماری‌های مشترکی که دیگر نمی‌توان آنها را نادیده گرفت، چراکه به نوعی این ماجرا به زندگی روزمره ما گره خورده است. البته رمضانی در پاسخ به این سؤال که برای پیشگیری از این بیماری‌ها چه اقداماتی ضروری و لازم است، به ما می‌گوید: «برای پیشگیری باید عوامل محیطی موثر در این خصوص متوقف شود، یعنی باید در راستای حفظ محیط زیست تلاش کنیم تا سرعت انتشار بیماری‌های زئونوز را کم کنیم. سوی دیگر ماجرا کاهش مصرف آنتی بیوتیک‌هاست که هم در دام و کشاورزی و هم در انسان‌ها باید مدیریت و کم شود.» با این وجود دکتر رمضانی معتقد است که مهم‌ترین راه برای کنترل و پیشگیری از بیماری‌های مشترک بین حیوان و انسان، رویکرد سلامت یکپارچه است؛ یعنی این‌که ما نباید فقط به فکر درمان و سلامت انسان باشیم بلکه باید سلامت را در یک واحد قالب ببینیم.

گزارش

در لابه‌لای کلاس‌های رنگارنگ برخی مدارس و نیمکت‌های شکسته و از کارافتاده برخی دیگر، عدالت آموزشی، کجای این جریان ایستاده است؟

تحصیل رایگان، مهجورترین قانون

نرگس خانعلی‌زاده
گروه جامعه

همچنان خواستن توانستن است اما سخت است، طاقت‌فرساست و در نهایت اگر هم بشود، چیزی از بی‌عدالتی رایج در سیستم آموزشی کم نمی‌کند. این‌که یک نفر در روستایی دورافتاده، درس بخواند، خودش را بالا بکشد، بتواند سری از فضای مجازی در بیاورد، به پاسخ سؤال‌هایش برسد و... ممکن است او را به آنچه می‌خواهد برساند اما کسی نمی‌تواند منکر تفاوت فاحش میان مسیری که او گذرانده با دانش‌آموز دیگری که در پایتخت استان و در مدرسه‌ای استاندارد و قابل‌قبول تحصیل کرده است، بشود. این همان چیزی است که اجرای عدالت آموزشی را بیشتر از هر وقت دیگری، زیر سؤال می‌برد!

شهرهای مدرن و بزرگ را نبینید که والدین دانش‌آموزان، از تبعیض آموزش مهارت‌های فردی بچه‌های‌شان در مدارس مختلف می‌گویند؛ از این‌که یک مدرسه زبان فرانسه یاد می‌دهد و دیگری کلاس زبان انگلیسی‌اش را هم در حداقل ساعات درسی برگزار می‌کند. نبینید که برخی شکایت دارند که کلاس شنای مدرسه غیرانتفاعی هر هفته رأس زمان مقرر برگزار می‌شود اما زنگ ورزش مدرسه دولتی، بدون معلم ورزش و به بطالت می‌گذرد؛ چون این تازه روی خوب ماجراست. این تفاوت‌ها آنجایی روی غم‌انگیز خودش را نشان می‌دهد که بخواهیم هردوی این مدارس را با مدرسه‌ای روستایی در لب مرز مقایسه کنیم. آنجا که از لابه‌لای بافت قدیمی و غیراستاندارد مدرسه، سوز سرمای این روزها داخل کلاس می‌آید؛ انگار نه انگار که اینجا مدرسه بوده که و قرار است شرایطی برای درس خواندن و تحصیل بچه‌ها در آرامش و آسایش برقرار باشد. بی‌عدالتی آموزشی، آنجایی خود را نشان می‌دهد که بحث از نداشتن کتاب و معلم گذشته است و ابتدایی‌ترین نیاز تحصیل، یعنی مدرسه در روستا بچه‌ها وجود ندارد و برای درس خواندن، برای همان بدیهی‌ترین حق یک کودک، پرچالش‌ترین مسیرها را می‌گذراند و خودش را به روستای دیگر می‌رساند؛ تا شاید آینده‌ای روشن برایش وجود داشته باشد.

تناسب اندام برای کتاب‌های درسی!

«برای آموزش و یادگیری، نیاز به دو عنصر ضروری داریم؛ معلم و کتاب!» این را علی امرایی، عضو کمیسیون آموزش دیده‌بان شفافیت و عدالت می‌گوید و معتقد است که در سال‌های اخیر، هر دوی این عناصر، به طور عادلانه در اختیار مشتاقان به آموزش و یادگیری قرار نگرفته است: «واقعیت این است که در سال‌های اخیر، این اتفاق افتاده که کتاب درسی، به تنهایی نمی‌تواند پاسخگوی سؤالات و نیازهای دانش‌آموزان باشد؛ برای همین است که دانش‌آموزان در مقاطع مختلف، به سراغ کتاب‌های کمک آموزشی می‌روند.»

اما در شرایط فعلی، با قیمت صعودی کتاب و با درآمدهای کارمندی و کارگری، همه دانش‌آموزان از اقشار مختلف جامعه، می‌توانند کتاب‌های کمک‌درسی تهیه کنند؟ این در حالی است که اگر کتاب درسی جامعیت داشته باشد، اگر به جای دو مثال ریاضی، ۱۰مثال بیاورد، دیگر ضرورت نیاز به کتاب کمک‌آموزشی کم و کمرنگ می‌شود. آن‌وقت است که می‌توانیم از عدالت حرف بزنیم: «برقراری عدالت، خیلی هم کار سختی نیست؛ تنها لازم است که کتاب‌های درسی‌مان لاغر و کتاب‌های کمک‌آموزشی‌مان چاق نباشند! کافی است تمام موارد ضروری برای یادگیری دانش‌آموزان در یک کتاب اصلی ارائه شود. در این صورت، دیگر دانش‌آموزی احساس نمی‌کند که برای موفقیت به کتاب‌های کمک‌آموزشی نیاز دارد؛ کتاب‌هایی که ممکن است توان خرید آنها را نداشته باشد و این خود ناعدالتی محسوب می‌شود.»

این تفاوت‌های توی ذوق‌زن

خانه برایش تبدیل به یک جای خواب است تقریبا. هرچه هست، هرچه می‌بیند و هرچه یاد می‌گیرد، همان‌جاست؛ همینجا در مدرسه. آنجا درس می‌خواند، زندگی می‌کند، فیلم می‌بیند، استخر و جکوزی می‌رود، کلاس یوگایش سر جای خودش است، والیبال یاد می‌گیرد، موسیقی می‌نوازد و خب شب هم، خسته و البته سرشار از مهارت و یادگیری، به آغوش پدر و مادر برمی‌گردد: «آن طرف قضیه چیست؟ یک اختلاف طبقاتی عجیب که هرجایی اگر خودش را نشان بدهد، در آموزش، حق خودنمایی ندارد. خودنمایی برای دانش‌آموزی که قرار است با یک کلاس چند ساعته و مختصر، ریاضی بخواند و متوجه نشود و فکر کند اشکال کار از خودش است، نه سیستم آموزشی ما.»

علی امرایی از سیستمی می‌گوید که دو دوست، دو همسایه و شاید دو قوم و خویش را به‌واسطه اختلاف مدرسه‌های‌شان از هم جدا کرده و یکی آموزش بهتری برای خوب زندگی کردن می‌بیند و دیگری به‌دلیل وضع معمولی خانواده‌اش، همه‌چیز را در کمترین و نازل‌ترین سطح ممکن یاد می‌گیرد.

یک آموزش باکیفیت

می‌خواهد سیاه باشد یا سفید! می‌خواهد در شمال آفریقا باشد یا جنوب ایران. می‌خواهد خانواده ثروتمندی داشته باشد یا نه. فارغ از این‌که یونیسف در عمل چقدر به تعهداتش در قبال بچه‌های دنیا عمل می‌کند اما حداقل در ظاهر ماجرا، حق تحصیل، یکی از پررنگ‌ترین حقوق نوشته شده در پیمان‌نامه کودکان یونیسف برای تمام کودکان دنیاست. یک واقعیت جهانی که در چارچوب ملی هم جایگاه ویژه‌ای دارد و آنچه میان حوزه آموزش و سایر حوزه‌ها خط قرمز می‌کشد، اصل ۳۰ قانون اساسی است؛ اصلی که از فراهم بودن آموزش رایگان برای همه افراد جامعه می‌گوید. پول همه‌جا می‌تواند و شاید باید کاری کند کارستان الا اینجا؛ الا آموزش که از یونیسف تا قانون اساسی، از ضرورت فراهم بودنش برای همه به مساوات می‌گویند. موضوعی که علی امرایی هم بر آن تاکید دارد: «بند اول اصل ۳۰ قانون اساسی از آموزش رایگان می‌گوید. نه رایگان صرفا در کلمه و یک آموزش سطحی و بدون هیچ دستاورد و ارزش افزوده‌ای؛ آموزش درست یعنی یک آموزش اصولی، کافی، صحیح و در نهایت رایگان برای همه بچه‌ها. رایگان بودن یک کلاس دو ساعته ریاضی، با کتاب کم‌محتوا و بدون هیچ کلاس فوق‌برنامه‌ای، نمی‌تواند آن آموزش رایگان مورد نظر ما باشد.» یک لباس نخی رایگان هم می‌تواند اسم لباس رایگان را یدک بکشد اما وقتی تنی را در سرمای زمستان گرم نمی‌کند، فایده‌ای نخواهد داشت.

در واقع اصل ۳۰ قانون اساسی، زمانی اجرایی می‌شود که یک معلم ماهر، در وقت کافی و با محتوای کامل یک کتاب، در اختیار همه بچه‌ها قرار داشته باشد. آن‌وقت است که می‌توانیم بگوییم آموزش رایگان در دسترس همه بچه‌های کشور قرار دارد؛ آن‌وقت است که بند ۹ اصل سه قانون اساسی، یعنی عدم تبعیض ناروا، هم به درستی اجرا خواهد شد.

یادداشت

مینو اصلانی | رئیس اندیشکده زن و خانواده دانشگاه جامع امام حسین(ع)

نگاه رو به جلوی اسلام به مسأله زن

منشور اسلام درباره زن، یک برنامه و نسخه عملی از نظام فکری اسلام ناب در مورد جایگاه زن در جامعه و در سه ساحت فردی، اجتماعی و خانوادگی است. زمانی که منشوری نوشته می‌شود، یک پشتوانه بسیار قوی از داده‌های گسترده و فراگیر دارد تا در قالب یک نسخه اجرایی و عملیاتی بخواهد در دسترس عموم قرار بگیرد. بنابراین منشور حقوق زن و خانواده دارای ابعاد مختلفی است که اسلام نسبت به جایگاه زن، آن را ارائه کرده است. در این منشور، اسلام یک نظام جامع اقتصادی برای زن ترسیم کرده است؛ مهریه، نفقه، حق برخورداری از امکانات زندگی درخور، حق شیر دادن، حق مسکن، حق سفر و... یعنی یک مجموعه بسیار قوی به نام نظام اقتصادی زن در اسلام، برای این‌که از زن حمایت شود. از طرفی در این منشور حمایت‌های عاطفی، پشتوانه‌هایی که او بتواند به زندگی‌اش ادامه دهد و حتی حمایت هنگام طلاق هم برای زنان دیده شده است. با این وجود حمایت‌هایی هم از طرف حاکم شرع برای زنان در یک نظام اسلامی درنظر گرفته شده که حتی اگر نخواهد کار کند یا توان کار کردن هم نداشته باشد، چگونه حاکم شرع از آنها حمایت کند تا مجبور به اشتغال نباشند. فرمایش مقام معظم رهبری هم این بود که نظام‌ها را در قالب یک منشور در جامعه جا بیندازیم و براساس آن عمل کنیم که هم برای سیاست‌گذاران و هم برای مجریان، یک آینه‌ای بوده تا در سیاست‌گذاری‌های کلان کشور این منشور پیش روی آنها باشد و حقی از آنان ضایع نشود. به نظر می‌رسد این یک بحث تحولی و رو به جلو برای زنان است و می‌تواند به عنوان یک الگو برای حمایت از زنان در جهان مطرح شود؛ چراکه واقعا در جهان حمایت‌هایی که از زنان انجام می‌شود، کاملا یک‌سویه است. حتی این قوانین به ضرر زن و هویت او تمام می‌شود اما مبنای حقوق زنان براساس دیدگاه اسلام یک منشور حکمت‌آمیز است که همه ابعاد وجودی زن را در نظر گرفته است.

جوابیه

درد گرانی و کمبود دارو بر جان بیماران خاص

روابط عمومی سازمان غذا و دارو در پاسخ به گزارش مورخ ۲۹ بهمن ۱۴۰۳ با عنوان «درد گرانی و کمبود دارو بر جان بیماران خاص» که به چالش‌های تأمین دارو و مشکلات بیماران خاص پرداخته است، نکاتی را جهت آگاهی افکار عمومی ارائه کرده که در ادامه می‌آید. تأمین داروهای اساسی به‌ویژه برای بیماران خاص، یکی از اولویت‌های اصلی نظام سلامت است. سازمان غذا و دارو به‌طور مستمر وضعیت دارویی کشور را رصد کرده و اقدامات متعددی را برای پیشگیری از کمبودها و کاهش فشار بر بیماران انجام داده است. در سال جاری به‌رغم چالش‌های ناشی از نوسانات ارزی، تحریم‌ها و مشکلات تأمین مواد اولیه با همکاری شرکت‌های داروسازی و نهادهای ذی‌ربط، تلاش شده که کمبودهای دارویی به حداقل برسد و قیمت‌ها تا حد امکان کنترل شود. افزایش قیمت برخی داروها، عمدتا ناشی از رشد هزینه‌های تولید و نوسانات ارزی است که بر زنجیره تأمین تأثیرگذاشته است. با این‌حال، سیاست‌های حمایتی ازجمله تخصیص یارانه‌های هدفمند، افزایش پوشش بیمه‌ای و تأمین ذخایر استراتژیک داروهای حیاتی در دستور کار قرار دارد تا دسترسی بیماران به داروهای ضروری تسهیل شود. همچنین سازمان غذا و دارو در تعامل مستمر با نهادهای بیمه‌گر، سعی در کاهش سهم پرداختی بیماران دارد. در مورد بیماران پروانه‌ای، مشکل تأمین پانسمان‌های ویژه، به‌دلیل تحریم‌ها و موانع بین‌المللی، با چالش‌هایی مواجه بوده اما از طریق هماهنگی‌های بین‌المللی و تأمین منابع مالی، اقدامات لازم برای رفع این مشکل در حال انجام است. علاوه بر این، موضوع بیمه‌گذاری برخی اقلام درمانی این بیماران در شورای عالی بیمه مطرح شده و سازمان غذا و دارو پیگیری‌های لازم را در این زمینه انجام داده است. در کنار مدیریت شرایط فعلی، توسعه تولید داخلی دارو از راهکارهای کلیدی در کاهش وابستگی به واردات و جلوگیری از کمبودهای مقطعی است. حمایت از تولیدکنندگان داخلی، تسهیل تأمین مواد اولیه و افزایش ظرفیت تولید، از جمله اقداماتی است که با جدیت دنبال می‌شود و نتایج آن در آینده نزدیک در بهبود تأمین دارو و کاهش فشار اقتصادی بر بیماران نمایان خواهد شد. با توجه به اهمیت نقش رسانه‌ها در انعکاس واقعیت‌های حوزه سلامت، انتظار می‌رود که در ارائه گزارش‌ها، از اطلاعات دقیق و مستند استفاده شود تا از ایجاد نگرانی‌های غیرضروری در جامعه جلوگیری شود. سازمان غذا و دارو ضمن تأکید بر تعهد خود به تأمین نیازهای دارویی کشور، آماده همکاری با رسانه‌ها برای ارائه اطلاعات شفاف و دقیق در این حوزه است.